

Sdružení ARNIKA

*Chlumova 17, 130 00 Praha 3, telefax: 222 781 471, <http://pvc.arnika.org>
tiskový mluvčí – Marek Jehlička, 606 727 942, e-mail: marek.jehlicka@arnika.org*

Mgr. Hana Kuncová, 775 369 597, e-mail: hana.kuncova@arnika.org

*Health Care Without Harm Europe – Karolína Růžicková, 731 321 737, e-mail:
karolina.ruzickova@hcwh.org*

Společná tisková zpráva sdružení ARNIKA
a mezinárodní organizace Health Care Without Harm

16. ledna 2007

Rtuť poškozující mozek lidského plodu byla zjištěna téměř u všech testovaných žen

PRAHA – Přítomnost toxické rtuti byla prokázána u 95 % žen z 21 zemí světa (1), které se nacházejí v plodném věku a zúčastnily se testu (2) neziskových organizací Health Care Without Harm Europe (HCWH) (3) a Health and Environment Alliance (HEAL) (4). Podle Karolíny Růžickové z HCWH je to velmi znepokojivé zjištění, vezmeme-li v úvahu závěry několika vědeckých studií (5), podle nichž působení malých dávek rtuti v děloze matky může vést k poškození mozku dítěte. „Již dlouho víme o tom, že rtuť je jednou z hlavních toxických látek, které u dětí způsobují zhoršení poznávacích schopností, včetně snížení inteligence. Nyní však zjišťujeme, že vyvíjející se mozek plodu a novorozence může poškodit i velmi malé množství rtuti, které by u dospělého nemohlo způsobit akutní otravu ani zhoršení zdravotního stavu,“ vysvětluje nizozemský pediatr Gavin ten Tusscher (6).

Dobrovolného testování se zúčastnilo také 10 žen z České republiky. Mezi nimi byly rovněž poslankyně Kateřina Jacques ze Strany zelených a poslankyně evropského parlamentu za Evropské demokraty Jana Hybášková. Vzorky vlasů Kateřiny Jacques obsahovaly nejvíce rtuti ze všech testovaných žen v České republice. Jednalo se o množství, které hraničí s limitními dávkami, nad nimiž nelze vyloučit možné neurologické poruchy u vyvíjejícího se plodu. „Výsledky testů mě opravdu nepříjemně překvapily. Nejsmutnější je na tom fakt, že jsme všichni konfrontováni s toxickými látkami proti své vůli. Snažím se stravovat zdravě a velkou část mého jídelníčku tvoří ryby. Do přímého kontaktu se rtutí jsem nikdy nepřišla, takže nejpravděpodobnějším zdrojem kontaminace mého organismu je právě rybí maso. Testy ukázaly, že žijeme ve světě, kde je nemožné se toxickým látkám bránit. To mě děsí. Rtuť je přitom jen jedním příkladem z mnoha,“ okomentovala Kateřina Jacques rozbor svých vlasů.

U 15 % všech testovaných žen překročilo naměřené množství nejpřísnější "referenční dávku" stanovenou Národní výzkumnou radou USA, tedy 1 µg/g. U žen v plodném věku by tato dávka neměla být překročena. Při podrobnějším studiu výsledků průzkumu se prokázala vyšší koncentrace rtuti ve vlasech žen, které pravidelně jedí různé druhy ryb. Studie však pracovala pouze s omezeným počtem dobrovolných respondentů. K prokázání dalších souvislostí a pro porovnání zatížení v jednotlivých zemích je proto třeba provést další průzkum, který by také objasnil příčiny vyšších koncentrací rtuti naměřených u některých žen.

Souvislost kontaminace rtutí s častou konzumací dravých ryb však byla potvrzena v nesčetných vědeckých studiích. V ČR vydal Státní zdravotní ústav (SZÚ) varování pro těhotné ženy a malé děti, aby nekonzumovaly příliš často určité druhy sladkovodních ryb zejména štiky, candáta a bolena, a také mořských ryb jako je žralok a mečoun. SZÚ ženám doporučuje častěji jíst ostatní druhy ryb s malým obsahem rtuti (treska, losos, pstruzi, krevety atd). „Kampaň se nesnaží přimět těhotné ženy a další lidi, aby zcela přestali jíst ryby a mořské plody, protože se jedná o velmi cenné nutriční zdroje. Je však lepší jíst menší ryby, které stojí níže v potravním řetězci a jsou proto méně kontaminovány,” uvedla spoluautorka studie Karolína Růžičková z evropské sekce Health Care Without Harm.

Neziskové organizace HCWH a Arnika na dnešní tiskové konferenci upozornily, že cestou ke snížení kontaminace rtutí není jen změna stravovacích návyků. „Představa, že přestaneme jíst ryby, abychom se uchránili kontaminace rtutí, aniž bychom hledali a omezili zdroje znečištění, je samozřejmě absurdní. Chceme-li se rtuti ve svých tělech zbavit, je třeba utnout její proud v místech, odkud jí nejvíce teče,“ řekl mluvčí Arniky Marek Jehlička.

Hlavními zdroji rtuti jsou podniky chlórové chemie, uhelné elektrárny a zdravotnictví. „V provozech chlórových chemiček lze rtuť zcela nahradit zavedením tzv. membránové technologie. V případě hutí a elektráren je třeba nasadit účinnější filtry,“ upřesnila Mgr. Hana Kuncová z programu Toxické látky a odpady sdružení Arnika.

Česká republika by také měla okamžitě začít zavádět opatření vedoucí k zastavení používání rtuti ve výrobcích (rtuťové teploměry a další měřicí přístroje, zubní amalgám). Některá opatření jsou již připravována v rámci EU, Česká republika k nim však zaujímá spíše rezervovaný postoj. „Chtěli bychom, aby Česká republika společně s evropskými institucemi vyhlásily zákaz používání rtuti v měřících přístrojích včetně přístrojů používaných v medicíně, jako jsou například tlakoměry, s výjimkou přístrojů, pro jejichž klinické použití prokazatelně neexistují bezpečné a přesné alternativy,“ sdělila Karolína Růžičková z Health Care Without Harm.

Rtuť je globálním znečišťovatelem životního prostředí. České emise rtuti do řek a vzduchu mohou otrávit populace závislé na rybí stravě daleko od našich hranic. Je tedy třeba přistoupit k regionálním a mezinárodním opatřením vedoucím k celosvětovému zakazu používání rtuti. „Evropská Unie již učinila první krok navržením směrnice, která zakazuje vývoz surové rtuti ze zemí EU nejpozději od roku 2011. Česká republika by takové snahy měla aktivně podpořit a zasadit se o zahraniční pomoc zejména zemím třetího světa, které na podobná opatření nemají prostředky ani technologie,“ dodala Jana Hybášková, poslankyně Evropského parlamentu při příležitosti zveřejnění této studie v Bruselu.

Poznámky:

(1) Výsledky testů na obsah rtuti ve vlasech:

Země původu	Počet účastníků	Průměrná hodnota
Arménie	11	0,13
Polsko	24	0,25
Argentina	8	0,16
Makedonie	19	0,16
Bulharsko	6	0,17
Nizozemí	8	0,22
Slovensko	9	0,26
Německo	17	0,29
Švédsko	5	0,3
Belgie	36	0,65
Česká republika	10	0,33
Irsko	18	0,35
Indie	10	0,37
Bělorusko	11	0,43
Jihoafrická republika	3	0,53
Velká Británie	12	0,54
Kypr	9	0,55
Francie	8	0,57
Chorvatsko	10	0,66
Filipíny	9	0,92
Španělsko	9	2,18

(2) Výsledky jsou publikovány ve zprávě nazvané "Jak zastavit poškozování dětských mozků: proč se musíme zabývat celosvětovým znečištěním životního prostředí rtutí". Zpráva také popisuje možné účinky působení rtuti na lidský plod a na děti i možnosti omezení působení rtuti. Zpráva je k dispozici ke stažení na www.env-health.org.

(3) **Health Care Without Harm** je mezinárodní koalice více než 450 skupin v 55 zemích. Jsme přesvědčeni, že právě zdravotníci by se měli co nejvíce snažit vyvarovat znečišťování prostředí, protože zdraví osob úzce souvisí se zdravím životního prostředí a proto, že medicína staví na hippokratovském principu "hlavně neublížovat". Společně pracujeme na přeměně zdravotnictví, tak aby bylo ekologicky udržitelné a nepůsobilo škodlivě na zdraví lidí a životní prostředí, aniž by však došlo k omezení bezpečnosti pacientů a péče o ně. Našimi členy jsou nemocnice a zdravotnické systémy, lékaři a ošetřovatelé, místní sdružení, sdružení na pomoc lidem se zdravotními problémy, odbory, ekologické a zdravotnické organizace.

(4) **The Health & Environment Alliance (HEAL)** je mezinárodní nevládní organizace, která si klade za cíl zlepšovat zdraví prosazováním politiky zasazující se o čistší a bezpečnější životní prostředí. Naše práce vychází ze závěrů "environmentální zdravotní revoluce", které odhalují vliv zhoršování stavu životního prostředí na zdraví. Tento vliv se projevuje zejména

rozšiřováním škály nemocí a zdravotních obtíží. Naši strukturu tvoří více než 50 organizací z celé Evropy sdružujících občany, pacienty, ženy, zdravotníky a ekology. Naše organizace se velmi významně podílejí na rozšiřování environmentálních zdravotních věd a jejich praktických aplikací. Naším cílem je zdravá planeta pro zdravé lidi.

(5) Skutečnost, že působení i malých dávek rtuti v děloze matky může vést k poškození mozku dítěte dokládají například tyto studie:

Debes, Frodi; Budtz-Jorgensen, Esben; Weihe, Pal; White, Roberta F.; Grandjean, Philippe. (2006), Impact of prenatal methylmercury exposure on neurobehavioural function at 14 years, *Neurotoxicology and Teratology* 28 (2006) 363-375, (c) 2006 Elsevier Inc.

Oken e al. (2005), Maternal Fish Consumption, Hair Mercury, and Infant Cognition in a U.S. Cohort. VOLUME 113 | NUMBER 10 | October 2005. *Environmental Health Perspectives*.

Cohen, J.T., Bellinger, D.C., and Shaywitz, B.A. (2005), A Quantitative Analysis of Prenatal Methyl Mercury Exposure and Cognitive Development, *American Journal of Preventive Medicine*, Volume 29, Issue 4, November 2005.

(6) Gavin ten Tusscher, M.D., Ph.D., pediatri z oddělení pediatrie a neonatologie Západofríské nemocnice v nizozemském Hoornu.